

Suç, şiddet, terörizm ve turizm

ÇEV.
H. AYNUR PEHLIVAN

Siddet ve suç, hem turistik merkezler hem de birey olarak turistler açısından ciddi derecede önem taşımaktadır. Bir turist sadece soyulmakla kalmaz, aynı zamanda öldürülme tehlikesiyle de karşı karşıya kalabilir. Turistlerin yoğun olarak görüldüğü ülkelerde tanınmış gazetecilerin olayları rapor etmeleri, özellikle bu olaylar rezervasyon zamanlarına denk geliyorsa, turistik yörelerdeki iş düzeyini, doluluk oranlarını düşürmekte ve etkilemektedir. Peru'daki Sendero Luminoso eylemleri örneğinde olduğu gibi, ya da savaş hali gibi aşırı durumlarda şiddet, bir ülkenin turizm endüstrisini kısa ya da uzun dönemlerde baltalayabilir. Daha da aşırı şiddet ve sürekli tekrarlanan küçük suç eylemlerinde, müşterinin can güvenliğinin sağlanması durumu tur operatörlerinin kafalarında soru işaretleri doğurmaktadır.

Bu çalışma, suç ve şiddet eylemlerinin ayrıntılarını araştırmak için değil, ama daha çok turist yerleşim beldelerindeki suç ve rekreasyon arasındaki bağlantıyı analiz etmek için yapılmıştır. Bu da bir sınıflandırma yapılmasıyla, yani, turizm ve suç arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklayabilen bir matriks önerilmesiyle ve de aynı zamanda tur operatörleri için bazı pratik uygulamaları içermesiyle başlamaktadır.

Suç eylemlerinin sınıflandırılması

Şiddet ve turizm arasındaki ilişki şu noktalar arasında görülmektedir. Bir taraftan turistin gittiği yer tesadüfen suç bölgesi oluştururken, diğer taraftan tu-

ristlerin turistik faaliyetlerinde de terörist eylemlerinde olduğu gibi kasıt aranabilir. Aşağıda verilen sınıflandırmada bu noktalar incelenmektedir. Bundan dolayıdır ki, savaş hali ya da hükümetlerce kendi vatandaşlarına karşı şiddetin kullanıldığı turizmin yasak olduğu beldelelerde olduğu gibi diğer benzeri ilişkileri kapsamaktadır. Daha sonra gelişme gösteren durumlardaki örneklemeler çok daha yenidir. Örneğin; katılımcı olmasına rağmen, Ürdün, Körfez Savaşı sırasında turizmde önemli derecede azalma olduğundan yakınmıştır. Tianmen Meydanı'nda ya da Doğu Timor'daki güvenlik güçlerinin göstericiler üzerine ateş açmaları turizmi caydıran nedenler olmuştur. Her nedense, aşağıdaki sınıflandırmanın amacında, bu olayların daha önceden açıklanan çeşitlerinden farklı olduğu dünücesi yatmaktadır. Dolayısıyla, suç ve turizm arasındaki bağlantı çeşitliliği şöyle sınıflandırılabilir:

1. Tür : Turistler, gidilecek turistik yörelerin bağımsız doğasında olan bu suç eylemlerinin tesadüfi kurbanlarıdır. Böylelikle çoğu suç, yöre halkına karşı ve da turistin olmadığı beldelerdeki uyum içinde bulunan doğaya karşı yöneltilmiştir.

2. Tür : Suçlular tarafından kullanılan eylem yeri (turist yerleşiminin doğasından dolayı), kurbanları her zaman turistler olmamışlardır.

3. Tür : Suç eylemini arttıran bir yerleşim biriminden dolayı turistler kolaylıkla kurban olabilmektedirler. Bu durumda turistler sadece kurban değil, ay-

Bu çalışma, suç ve şiddet eylemlerinin ayrıntılarını araştırmak için değil, ama daha çok turist yerleşim beldelerindeki suç ve rekreasyon arasındaki bağlantıyı analiz etmek için yapılmıştır.

Hacer Aynur (Keservuran) Pehlivan, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programı'nda öğretim görevlisidir. Chris Ryan, "Crime, Violence, Terrorism, and Tourism", Tourism Management, June 1993, vol. 14, No. 2.

nı zamanda saldırganlıklar da. Her iki durumda da suç karşılaştırılması yapıldığında, her nedense organize edilmiş olduğu görülmüştür, bir başka anlatımla, çoğu suçların bireyler ya da küçük guruplar tarafından işlendiği gözlenmiştir.

4. Tür : Suç eylemi, turist talebinin belirli türlerini karşılamak için organize edilir.

5. Tür : Organize olmuş terörist ve suçlu guruplar, belirli şiddet hareketlerini turist ve turist olanaklarına karşı işlerler.

Bu yazının amacında "suç" basit anlamda, hem turistin bulunduğu hem de gittiği ülkedeki yazılı ya da sözlü olarak verilen dava konusu olmuş, bir eylem olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkede yasal olmayan, diğer ülkede de yasal değildir, anlamına gelmez. Bu da kısmen, turizm ile suç arasında bir bağlantısı olduğunun örneğidir. İngiltere'de genelev yasal değilken, Amerika'nın bazı bölgelerinde, Avusturalya'da durum aynı değildir. Bununla birlikte, turizm ve suç arasındaki ilişkiden yola çıkarak, turist seyahatlerinin yasal ya da yasal olmayan işlevliğinde değişkenlik olabileceği görülmektedir.

Her bir türün analizi

1. Tür: tesadüfen kurban olan turistler

Daha önceden de belirtildiği gibi, bu daha çok suçun direkt olarak yerli halka yöneltildiği durumlarda görülür.

Yankesici, hırsız ve benzeri suçluların, ya dikkatine maruz kalmış ya da fiziksel saldırısına uğramış turistlerin sayısı bölge halkının maruz kaldığının sayısından daha fazla değildir. Dolayısıyla turizm, özellikle suçluları harekete geçiren bir unsur olarak ele alınmamalıdır. Bu da, o yerleşim bölgesinde turizmin önemsiz olduğunu gösterir. Young ve

Butler'in açıkladığı gibi turistin yaşam tarzı ele alındığında seçilen turistik yer, gelişmesinin orta safhasındadır. Konvansiyonel olarak turistin gelişme gösteren bölgelere ilgi duyduğu varsayılır. Plog ise turizmin hedef alınan turistik bölgenin ekonomik faaliyetine önemsiz olduğunu varsayar. Diğer taraftan Davison'ın Miami örneğinde de değindiği gibi turistik olmayan bölgelerde de turistlere yönelik suçların işlendiği savunulur. Pearse'nin Kenya çalışmasında olduğu gibi, normalde turistlerin ziyaret edeceği belde olarak beklenmeyen zaman zaman günübürlükçilerin ve tesadüfen avlanmaya gelen turistlerin ziyaret ettiği esnada gelişen kazalardır. Bu da demektir ki turistler bu suçlama durumunda, tesadüfi kurbanlardır, ve de bu durumda suç bölgesi, kısmen de olsa, turizm tarafından desteklenir.

2. Tür: Suç bölgesi olarak turistin yerleşim yeri

Pearce, Mathieson, Wall ve Ryan turistik bölgenin özelliklerini belirleyen turist kültürüne değinmişlerdir. Bu özellikler şöyle açıklanabilir:

- Kısa süre kalan çok sayıdaki turistler,
- Mevsime göre çalışan çok sayıdaki işçiler,
- Ziyaretçi ile ziyaretçi, ziyaretçi ile işçi, ve de turist ile acenteler arasındaki geçici ilişkiler,
- Boş zaman ögesi temel motivasyon aktivitesidir,
- Turistler, normal yaşam tarzlarından daha özgürce yaşarlar,
- Para harcamada nisbeten sınırlı yoktur,
- İş kapasitesi yani çalışma turizmin önemini ortaya koyar,
- Olağanüstü ya da önemsiz ilişkiler.

Şiddet ve turizm arasındaki ilişki şu noktalar arasında görülmektedir. Bir taraftan turistin gittiği yer tesadüfen suç bölgesi oluştururken, diğer taraftan turistlerin turistik faaliyetlerinde de terörist eylemler olduğu gibi kasıtlı aranabilir.

Turist faaliyetleri suç eylemlerinin doğmasına zemin hazırlar. Örneğin, Mafya babası Francisco Di Carlo otel, döviz bürosu, seyahat acentesi ve uyuşturucu ticareti amacıyla İngiltere'nin güneyinde açılan bir bardan oluşan işletmelere sahiptir. Uyuşturucu ticareti, Felixstowe'deki gümrük memurlarının ihraç edilmekte olan büro mobilyalarının içine saklanmış uyuşturucuyu 1985 yılında bulmalarıyla keşfedilmiştir. İspanya yakası Kuzey Amerika pazarı için, hem Kuzey Afrika, hem de Güney Amerika tarafından merkez seçilmiştir. 1989'da, Senidorm'da bir ambar baskının da polis 100 milyon doların üzerinde, 7.7 tonluk haşhaş buldu. Hem yasal olarak hem de yasadışı faaliyetlerde olmak üzere otel odaları amaç doğrultusunda kullanılmıştır. Bazen de otel işletmeleri tarafından sağlanan konferans çalışmaları terörist organizasyonları tarafından açıkça kullanılır. 1990 ve 1991 yılında Liberal Korsika milliyetçi cephesi, IRA gibi örgütlerden katılan delegelere bir konferans vermiştir. Diğer taraftan Sax ise, şehirlerdeki sorunları, yani; kuyruklar, gürül-

tü ve trafik gibi ciddi sorunları kırsal bölgelere taşıyarak turist gelişimine işaret etmektedir.

3. Tür: Şiddetli hazırlayan bir faktör olarak turizm

Honolulu'da, şehir ve köylerdeki polis kayıtlarının dökümüne bakıldığında ortalama yıllık suç oranları; adam soyma, hırsızlık, ev soyma gibi hırsızlık ve suç işleme oranlarının turistik bölgelerde daha yüksek olduğu tesbit edilmiştir.

Bununla birlikte, turistik ya da turistik olmayan bölgeler arasında suça yönelik faaliyetlerde farklılıklar olduğu görülmüştür. Avusturalya'da yapılan bazı çalışmalarda, sosyo-ekonomik anlamda şiddeti tanımlayacak olursak; turistik bölgelerin turistik olmayan bölgelerden farklılıklar gösterdiği görülür. Yüksek ya da orta düzeydeki statülerde beklenilenden daha çok şiddet olayları yaşanırken, daha düşük statülü ortamlarda beklenilenden daha az şiddet olayları yaşanmıştır.

Tur operatörlerinin sorunları açısından, turizm ve suç arasındaki ilişki kavramını incelediğimizde bir riske girmeksizin seyahatlerini sağlıklı geçirmelerini sağlamak, birinci maddayı oluşturmalıdır. Bu anlamda seçilen tatil bölgesi kendi başına bir tehlike oluşturabilir.

Yunanistan'ın çirkin vuruşu

■ TÜRK turizmini baltalamak amacıyla... legal ve illegal tün... a işbirliği yapıyor. Çir... Kürdistan Kurtulus Par... Jalarda billboardlara astı.

■ Yunanistan'ın dört bir yanında bulunan... Türk turizmini baltalamaya yönelik PKK... afişlerinin fotoğrafını çeken ve adının ya... zılmasını istemeyen bir Alman turist

Stern Dergisi Türkiye'yi savaş ülkesi gösterdi!

■ Alman Stern Dergisi, tehlikeli ülkeler sıralamasında Bosna ile aynı kategoriye koydu Türkiye'yi, savaş olan ülkeler arasında'nin yayını ektöründe

Atina'nın ihaneti

Kapalıcarsı... olarak bir turistin ölüm... idi. Teröristle...

Kıbrıs'taki sok itiraflar

NOT VISIT TURKEY RATE İTHN TOYPKIA

Stern'den turizme darbe

itiraflar

itiraflar

evlem hattını" anlattı

TURİZM, Türkiye'de geleceği olan en önem... ve İspanya, İtalya, Portekiz gibi ülkelere...

Suçta neden olan davranış biçimlerini ele aldığımızda, turistik ya da turistik olmayan merkezler arasında çok sayıda farklılıklar olduğu görülür. Bunlar neler olabilir: Şöyle ki, bazı uyuşturucu suçları, zaman zaman seks saldırıları, ya da günlük suç eylemlerinde (dükkân soy-mak, ya da benzeri hırsızlıklar gibi) kurbanlar ve genç suçlular arasında daha çok yöre halkı görülür. İstenilen suçun zamanı ve suçlunun tutuklanması arasında büyük ölçüde bir mesafe ve düşük oranda da temizlenme görülmektedir.

4. Tür: Suç eyleminde turistlerin durumu

Turistlerin suç eylemi ile karşı karşıya kaldıkları durum anti-sosyal ya da kendi kendini yok eden davranış biçimleri şeklinde ortaya çıkabilir. Bu da en azından iki seviyede, yani, bireysel ve kurumsal olarak görülebilir.

1. Bireysel Davranış: Yasal ya da yasal olmayan davranış biçimi şeklindedir. Uyuşturucu alanlar ile hayat kadınları bu grubun içine girerler. Uyuşturucu ya da hayat kadınlığı gibi yasal olmayan yolların kullanımını sosyal açıdan kabul edilemez. Diğer bir taraftan gelişigüzel seks yaşantısı olan, barlara gidip aşırı derecede içki içip soyunan, uyuşturucu kullanan ya da benzeri yasal olmayan eylemlerde bulunan bireyler, sosyal açıdan bakıldığında da kabul edilemezler.

2. Kurumsal Davranış: Görevlilerin, satın aldıkları kara parçalarını ya da turistik yerleşim merkezlerini, çok uluslu otel organizasyonlarını oluşturmak için Türk hükümetlerinden izin alarak, turistik merkezleri meydana getirmede büyük ölçüde farklı değere tabii tutulmuştur, ve yasal olmayan yollara başvurulmuştur.

İkinci durumda tur operatörleri turistlerin turistik bölgelerdeki can güvenliği ve sağlıklarını koruyarak onlara o bölgede kalma olanaklarını sağlama durumunda kalabilirler.

3. Tür: Terörizm : Özel amaçlı (suç eyleminde turistler ve turist kaynakları) terörizm eylemlerine karşı turistlerin 1980 ortalarına doğru deneyim kazanmaları sonucunda; 1985-1987 süresinde İspanya'yı ziyaret eden İngiliz turistlerin sayıları % 18 artış göstermiştir. Bu da daha önceden uyarıda bulunulduğunu ve can kaybı olmadığını gösterir. Böylece, İspanya otoriteleri ve İngiliz tur operatörleri, İspanya'yı ziyaret etmenin güvenli olduğu kanısına varmışlardır.

Çok sayıdaki terörist eylemlerinde (1985'de Achill Laura'ya saldırılması; 1986'da ETA'nın pek çok oteli bombalaması; 1991'de Catalunca'da 100'ün üzerinde küçük çapta bombalama eylemlerinin gerçekleşmesi; 1990-1991'de Cosicana üzerine yapılan saldırılar; Ocak 1991'de 30 teröristin bir düzine turisti saatlerce rehin almaları; aynı ay, Anghone ve Porto Vecchio'da evlerin yakılması eylemleri; ayrıca, 1992'de gerçekleştirilen benzeri teröristik eylemler) İtalya'nın mafya örgütünün rolü olduğu düşünülmektedir.

Diğer taraftan turizme dönük tesisleri basarak, sörf dükkanlarını yakarak terörist eylemlerinde bulunan milliyetçi grupların turizm üzerindeki saldırıları da göz ardı edilmemelidir.

Turizme karşı yapılan terörist eylemlerden 1989 yılında Peru ciddi boyutlarda zarar görmüştür. 1990 ve 1991 yıllarında bu zarar yavaş yavaş kaybolmaya başlamış olup Sendero Luminass eylemleri etkisini kaybetmiştir.

Kapitalizme saldıran maoist felsefeci Abumael Guzman, turizme karşı yapılan eylemleri şöyle yorumlar:

1. Turizm, kapitalizmin simgesidir.
2. Turistlerin genelde varlıklı ülkelerden geldikleri kabul edilir.
3. Devlet destekli turizm, hükümetlerin simgesidir; bir başka anlatımla, turizme karşı yapılan saldırılar hükümete karşı yapılmış demektir.

Başka bir açıdan bakıldığında; hem turizme hem de istenilen suça, daha gelişmiş toplumlar da farklı oranlarda hoşgörü gösterildiğinde, davranış biçimlerinde sosyal açıdan mkabullenebilirlik derecesinde farklı yapılanmalar meydana gelmiştir.

Tur Operatörlerinin terörizmle ilgili sorunları

Tur operatörlerinin sorunları açısından, turizm ve suç arasındaki ilişki kavramını incelediğimizde bir riske girmeksizin seyahatlerini sağlıklı geçirmelerini sağlamak, birinci maddeyi oluşturmaktadır. Bu anlamda seçilen tatil bölgesi kendi başına bir tehlike oluşturabilir.

Bu durumda, tur operatörlerinin müşterilerini uyarmaları sınırlı olmakla birlikte, elbette ki kaçınılmazdır.

Bu uyarılar neler olabilir:

- Broşürde verilen ayrıntılı bilgiler,
- Seyahat acentesi aracılığıyla yer ayırtan müşteriye verilen ayrıntılı bilgiler,
- Müşterinin son ödemeyi yapması sırasında verilen ayrıntılı bilgiler,
- Biletlerin satıldığı anda sunulan açıklamalar, ve
- Gidilecek yere varıldığında verilen briefing vasıtasıyla müşteriler tur operatörleri tarafından uyarılmış olurlar.

Broşür vasıtasıyla belirtilen uyarı niyetleri zaman zaman yanlış anlamalara neden olduğundan; tur operatörünün bilet gönderme ya da hoş geldin partisi sırasında müşterilere gerekli uyarılarda bulunulmasının daha doğru olacağı kanısına varılmıştır.

Diğer bir boyutu ele alındığında ise, yaşanan durumların zaman zaman değişkenlik gösterdiği gözlenmiştir. Yer ayırtma ya da ayrılış zamanlarında aynı şeyler aynı uygunluğu göstermeyebilir. Dolayısıyla en sağlıklı, tur operatörü ile müşteri arasındaki en son konuşma, biletin satıldığı anda olmalıdır.

Tur operatörleri turistlere gidilecek yerle ilgili yaşanmış sıkıntı ve zorlukları anlatarak yalnızca kendileri için de-

ğil, aynı zamanda oteller, acenteciler ve benzeri sorumlulukları yüklenen departmanlar adına bir iş kaybı olsun korkusunu yaşamak istemezler. Olası tehlikelere karşı, müşterilerini uyan tur operatörleri turistlerin gidilecek yere karşı isteksizlik içinde olduklarını görmüşlerdir.

Sonuç

Kısaca bu çalışmanın sonucunu bağlayacak olursak; suç ve turizm arasında bir ilişki var mıdır yoksa yok mudur? sorusunu sormak doğru olmayabilir. Her ikisi de daha çok kent yaşam biçiminde artış gösteren, daha da önemlisi sosyal patlamaların göstergesidir. Turizmin sosyal ve psikolojik motivasyonları aile ve gruplar içindeki kompleks yapılanmalardan oluşmaktadır. Bu, aynı zamanda suç kavramı için de geçerlidir. Turizm ve suç arasındaki ilişki kavramı; her ikisinde de, sosyal daha da çok kültürel ve ekonomik sistemler tarafından formüle edilen türetilmiş eylem modelleri olduğunu açıkça göstermektedir.

Bu durum ise, gerçek olandan kaçma talebi olduğunu gösterir. Başka bir açıdan bakıldığında; hem turizme hem de işlenen suça, daha gelişmiş toplumlarda farklı oranlarda hoşgörü gösterildiğinde, davranış biçimlerinde sosyal açıdan kabullenebilirlik derecesinde farklı yapılanmalar meydana gelmiştir.

Eğer olaya daha geniş açıdan, yani sosyal bağlamda bakacak olursak, turizmin doğasında olan talep oranı turizmin gelişmesi açısından anlam kazanmaktadır.

Sonuç olarak, tur operatörlerinin müşterilerini turistik bölgenin doğası ile ilgili aydınlatmaları, gerekli bilgileri vermeleri şarttır. Paket turlara katılan müşterilerine kadar kaliteli serviste bulunurlarsa, müşteri açısından tatil olarak o paket o paket tur, eğlence anlamında da o kadar güvenli bir tatil, bir başka anlamıyla para değerinde bir bütün olarak anlam kazanacaklardır. □

Peru'daki Sendoro Luminoso eylemleri örneğinde olduğu gibi, yada savaş hali gibi aşırı durumlarda şiddet, bir ülkenin turizm endüstrisini kısa ya da uzun dönemlerde baltalayabilir.